

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

INSTRUKCE NÁMĚSTKYNĚ PRO ŘÍZENÍ SEKCE 7
č. 3/2021

**Věc: Sjednání postupu při aplikaci zákona č. 588/2020 Sb.,
o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých
souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném)**

Určeno pro: Úřad práce České republiky
Odbor odvolání a správních činností nepojistných
dávek a LPS MPSV

Účinnost od: od 1. července 2021

Zrušovaný řídicí akt MPSV: - 0 -

Zpracovatel: Odbor nepojistných sociálních a rodinných dávek

Č. j.: MPSV-2021/63672-752

Počet stran: 22

Předkladatel: **Mgr. Petr Beck**
ředitel odboru nepojistných sociálních a rodinných
dávek

Dne: 3. května 2021

Schválil: **Mgr. Kateřina Jirková**
náměstkyně pro řízení sekce podpory rodiny

Dne: 3. května 2021

Za účelem sjednocení postupu krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS MPSV:

1. Vydávám

Instrukci Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném)

2. Ukládám

Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS MPSV zajistit realizaci plnění povinností vyplývajících z této instrukce.

Instrukce nabývá účinnosti dnem 1. července 2021.

Mgr. Kateřina
Jirková

Digitálně podepsal Mgr.
Kateřina Jirková
Datum: 2021.05.05
18:37:27 +02'00'

Mgr. Kateřina Jirková
náměstkyně pro řízení sekce podpory rodiny

Tato instrukce je vydávána za účelem sjednocení postupu krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky (dále jen „Úřad práce“) a Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v prvoinstančním a odvolacím správním řízení o dávce **náhradní výživné** podle zákona č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném), který nabývá účinnosti 1. července 2021.

Článek I.

Náhradní výživné jako sociální dávka, okruh oprávněných osob (§ 1-2)

1. Přijetím zákona o náhradním výživném byla do systému nepojistných sociálních dávek zařazena **nová sociální dávka – náhradní výživné**. Jedná se o opakující se sociální dávku, kterou poskytuje a náklady na ni hradí stát.
2. Pro nárok na náhradní výživné je oprávněnou osobou **nezaopatřené dítě, které má na území České republiky trvalý pobyt**. Nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.¹ Oprávněnou osobou není nezaopatřené dítě v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež² a nezaopatřené dítě, kterému náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí³. **Oprávněnou osobou pro nárok na náhradní výživné ale je nezaopatřené dítě, kterému nenáleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí z toho důvodu, že je poživatelem důchodu z důchodového pojištění, který je vyšší než částka příspěvku na úhradu potřeb dítěte.**
3. **Nárok na náhradní výživné dále vzniká nezaopatřenému dítěti, u něhož se nevyžaduje splnění podmínky trvalého pobytu.**

Jedná se o:

- a) **rodinného příslušníka osoby, jejíž nárok na dávku vyplývá z přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo je rodinným příslušníkem občana Evropské unie, popřípadě států Evropského hospodářského prostoru, který je v České republice zaměstnaný, samostatně výdělečně činný, nebo si takové postavení ponechává a má právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie,**

¹ Ustanovení § 11 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

² Podle ustanovení § 7 odst. 4 věty druhé zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, se za plné přímé zaopatření považuje zaopatření v ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, poskytuje-li tento ústav (zařízení) dětem **stravování, ubytování a ošacení**.

³ Zákon. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- b) rodinného příslušníka občana Evropské unie, popřípadě států Evropského hospodářského prostoru, který je **hlášen na území České republiky k pobytu podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky po dobu delší než 3 měsíce a má právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie** a tento občan a s ním společně posuzované osoby podle zákona o státní sociální podpoře **nejsou neodůvodnitelnou zátěží** posuzovanou podle zákona o pomoci v hmotné nouzi,
- c) rodinného příslušníka cizince, kterému byla udělena **doplňková ochrana**,
- d) rodinného příslušníka cizince, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením **dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropské unii na území jiného členského státu Evropské unie a bylo mu vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky**, nebo
- e) cizince bez trvalého pobytu na území České republiky, kterému tento nárok zaručuje **mezinárodní smlouva**, která je součástí právního řádu.

Článek II.

Podmínky nároku na náhradní výživné a jeho výše (§ 3-4)

1. Nezaopatřené dítě má nárok na náhradní výživné, pokud k vymožení pohledávek na výživné **probíhá exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí**. Pro účely stanovení nároku na náhradní výživné se termínem „probíhá exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí“, rozumí skutečnost, že oprávněná osoba (příp. zastoupená příjemcem výživného) podala návrh na zahájení exekuce nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí. Nezaopatřené dítě má na náhradní výživné nárok rovněž v tom případě, kdy **soudní výkon rozhodnutí nebo exekuce byly zastaveny pro nemajetnost povinné osoby**⁴ (zpravidla rodiče povinného výživné hradit) **v posledních čtyřech měsících před podáním žádosti o přiznání náhradního výživného**, popř. v průběhu řízení o tuto dávku nebo po přiznání náhradního výživného. Pro vznik nároku na náhradní výživné tedy nestačí pouze skutečnost, že povinná osoba vyživovací povinnost neplní či ji plní pouze částečně, ale je nutné, aby bylo dlužné výživné aktivně vymáháno, a to osobou, k jejímž rukám má být výživné hrazeno (zpravidla druhým z rodičů). Pokud v exekučním titulu (titulech) je stanovena vyživovací povinnost vůči oprávněné osobě dvěma osobám (např. dítě je svěřeno do péče prarodiči a povinnost hradit výživné je stanovena oběma rodičům), a proti oběma těmto povinným osobám probíhá exekuční řízení nebo soudní výkon rozhodnutí, může

⁴ Ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

oprávněná osoba podat dvě žádosti o náhradní výživné. Na každé z těchto žádostí bude uvedena jedna povinná osoba.

2. Další podmínkou nároku, která musí být splněna společně s podmínkou uvedenou v bodě 1. tohoto článku instrukce je, že nezaopatřené dítě **má na území České republiky bydliště** podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Osoba má bydliště na území České republiky, zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepětí této osoby s Českou republikou.

Splnění této podmínky se nevyžaduje u osob uvedených v bodě 3. písm. a) článku I. instrukce.

3. **Výše náhradního výživného** činí rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekčním titulu (rozsudku soudu, soudem schválené dohodě o výživném) a částečného plnění výživného v příslušném měsíci. Maximální výše náhradního výživného je však 3 000 Kč měsíčně na jednu žádost o náhradní výživné. Pokud je výživné plněno jinak než v pravidelných měsíčních dávkách, pro účely stanovení výše náhradního výživného se stanoví měsíční průměr těchto částek.

Příklady:

Pokud je soudem stanoveno výživné v měsíční výši 4 500 Kč, probíhá exekuce, na výživném není nic hrazeno, vznikne nárok na náhradní výživné v maximální výši 3 000 Kč měsíčně.

Pokud je soudem stanoveno výživné v měsíční výši 4 500 Kč, probíhá exekuce, na výživném je však hrazeno pouze 500 Kč, vznikne nárok na náhradní výživné v maximální výši 3 000 Kč měsíčně.

Pokud je soudem stanoveno výživné v měsíční výši 4 500 Kč, probíhá exekuce, na výživném je však hrazeno pouze 2 000 Kč měsíčně, vznikne nárok na náhradní výživné ve výši 2 500 Kč měsíčně.

Pokud je soudem stanoveno výživné v měsíční výši 2 500 Kč, probíhá exekuce, na výživném není nic hrazeno, vznikne nárok na náhradní výživné ve výši 2 500 Kč měsíčně.

Pokud je soudem stanoveno výživné ve výši 2 500 Kč, probíhá exekuce, na výživném je však hrazeno pouze 1 000 Kč, vznikne nárok na náhradní výživné ve výši 1 500 Kč měsíčně.

4. Výše náhradního výživného se stanovuje na období 4 kalendářních měsíců a vychází se z měsíčního průměru částek za 4 kalendářní měsíce předcházející 4 kalendářním měsícům, za které se nárok prokazuje a uplatňuje (rozhodné období). Není rozhodující, za jaký měsíc nároku je výživné plněno, zohledňuje

se výživné, které oprávněná osoba v rozhodném období obdržela od povinné osoby nebo jiné fyzické či právnické osoby.

Příklad 1:

Soudem stanovené výživné činí 4 000 Kč měsíčně, probíhá exekuce, je podána žádost o náhradní výživné v měsíci květnu, stanovuje se nárok na náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec a srpen, přičemž se vychází z údajů o hrazení výživného za měsíce leden, únor, březen a duben.

Ve skutečnosti bylo v lednu na výživném uhrazeno 2 000 Kč (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 2\,000\text{ Kč} = 2\,000\text{ Kč}$), v únoru 1 000 Kč (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 1\,000\text{ Kč} = 3\,000\text{ Kč}$), v březnu nebylo uhrazeno nic (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 0\text{ Kč} = 4\,000\text{ Kč}$, pro stanovení nároku na náhradní výživné se započítá maximální částka **3 000 Kč**), v dubnu bylo uhrazeno 2 000 Kč (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 2\,000\text{ Kč} = 2\,000\text{ Kč}$).

Náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec, srpen činí průměr z uvedených částek $(2\,000\text{ Kč} + 3\,000\text{ Kč} + 3\,000\text{ Kč} + 2\,000\text{ Kč}) : 4 = 10\,000\text{ Kč} : 4 = 2\,500\text{ Kč}$. Náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec, srpen tedy činí 2 500 Kč měsíčně.

Příklad 2:

Soudem stanovené výživné činí 4 000 Kč měsíčně, probíhá exekuce, je podána žádost o náhradní výživné v měsíci květnu, stanovuje se nárok na náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec a srpen, přičemž se vychází z údajů o hrazení výživného za měsíce leden, únor, březen a duben.

Ve skutečnosti bylo v lednu na výživném uhrazeno 2 000 Kč (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 2\,000\text{ Kč} = 2\,000\text{ Kč}$), v únoru 5 000 Kč, tedy více, než je stanoveno v rozsudku (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným (skutečným) plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 5\,000\text{ Kč} = -1\,000\text{ Kč}$, v tomto měsíci se pro stanovení nároku na náhradní výživné započítá **- 1 000 Kč**), v březnu nebylo uhrazeno nic (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 0\text{ Kč} = 4\,000\text{ Kč}$, pro stanovení nároku na náhradní výživné se započítá maximální částka **3 000 Kč**), v dubnu bylo uhrazeno 2 000 Kč (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním činí $4\,000\text{ Kč} - 2\,000\text{ Kč} = 2\,000\text{ Kč}$).

Náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec, srpen činí průměr z uvedených částek $[2\,000\text{ Kč} + (-1\,000\text{ Kč}) + 3\,000\text{ Kč} + 2\,000\text{ Kč}] : 4 = 6\,000\text{ Kč} : 4 = 1\,500\text{ Kč}$

Náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec, srpen tedy činí 1 500 Kč měsíčně.

5. Pokud byla **pohledávka** na výživné oprávněnou osobou **postoupena** v období 4 kalendářních měsíců předcházejících 4 kalendářním měsícům, za které se nárok prokazuje a uplatňuje, hledí se na ni jako na zcela splněnou bez ohledu na výši přijaté úplaty.

***Příklad 1:** Příjemce výživného uplatňuje nárok na náhradní výživné (podá žádost o náhradní výživné) od května. Je zjištěno, že za své nezletilé dítě (oprávněnou osobu) postoupil pohledávku na výživném za měsíce leden, únor, březen, duben, **nárok na náhradní výživné v měsíci květen, červen, červenec a srpen vznikne, neboť jsou splněny všechny zákonné podmínky nároku na náhradní výživné (oprávněná osoba je nezaopatřeným dítětem, k vymození pohledávek na výživné probíhá exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí, případně byla exekuce zastavena pro nemajetnost povinné osoby), avšak v nulové výši, bez ohledu na to, zda postoupené pohledávky na výživném byly splněny (zaplacený).** Vydá se rozhodnutí o přiznání nároku na náhradní výživné v nulové výši.*

***Příklad 2:** Výživné je stanoveno ve výši 4 000 Kč měsíčně. Příjemce výživného uplatňuje nárok na náhradní výživné od května. Je zjištěno, že **pohledávka za leden ve výši 4 000 Kč byla postoupena, má se za to, že byla zcela splněna, tedy se má za to, že dluh na výživném za leden nevzniká.** V období od února do dubna bylo na výživném povinným rodičem uhrazeno 1 000 Kč měsíčně (rozdíl mezi stanoveným výživným a částečným plněním v těchto měsících činí 4 000 Kč – 1 000 Kč = 3 000 Kč).*

Náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec, srpen činí průměr z uvedených částek (0 + 3 000 Kč + 3 000 Kč + 3 000 Kč) : 4 = 9 000 Kč : 4 = 2 250 Kč

Náhradní výživné na měsíce květen, červen, červenec, srpen tedy činí 2 250 Kč měsíčně.

6. Pokud je **při uplatnění nároku na náhradní výživné (podání žádosti o náhradní výživné)** doloženo, že jsou splněny podmínky nároku (nezaopatřenost dítěte, probíhá exekuce, trvalý pobyt, bydliště), je však zjištěno, že v rozhodném období dluh na výživném nevznikl (např. z důvodu postoupení pohledávek nebo z důvodu, že výživné bylo v rozhodném období zcela uhrazeno), stanoví se nárok na náhradní výživné v nulové výši. V tomto případě se vydává rozhodnutí o přiznání náhradního výživného v nulové výši v období, na které se nárok uplatňuje. Nárok na náhradní výživné trvá, pro následující čtyřměsíční období oprávněná osoba opět doloží, jak bylo výživné hrazeno v rozhodném období. Pokud nárok na náhradní výživné v následujícím čtyřměsíčním období vznikne ve výši větší než nula, tato skutečnost se posoudí jako změna výše již přiznaného náhradního výživného

postupem podle bodu 15. článku III. instrukce (aplikace ustanovení § 10 zákona o náhradním výživném, rozhodnutí o změně výše již přiznaného náhradního výživného).

Článek III.

Řízení o dávku náhradní výživné (§ 5-13)

1. O dávce náhradní výživné **rozhoduje Úřad práce České republiky** prostřednictvím krajských poboček nebo pobočky pro hlavní město Prahu. Odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce nemá odkladný účinek. Odvolacím orgánem je MPSV. Místní příslušnost krajské pobočky Úřadu práce není v zákoně o náhradním výživném výslovně uvedena, proto se určí podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. d) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“)⁵ podle místa trvalého pobytu oprávněné osoby. Místně příslušnou bude tedy krajská pobočka Úřadu práce, v jejímž správním obvodu má oprávněná osoba (nezaopatřené dítě) trvalý pobyt. Místní příslušnost oprávněné osoby, u které se nevyžaduje splnění podmínky trvalého pobytu, se stanoví podle ohlášeného místa pobytu podle příslušných ustanovení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
2. **Účastníkem** v řízení o náhradním výživném je oprávněná osoba, tedy nezaopatřené dítě. Pokud toto nezaopatřené dítě nemá procesní způsobilost (zpravidla z důvodu jeho nezletilosti), musí být zastoupeno osobou, k jejímž rukám má být výživné plněno (dále jen „příjemce“), zpravidla se jedná o rodiče, v jehož péči oprávněná osoba je (může to být však také poručník, opatrovník, pěstoun nebo jiná fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu). **Účastníkem v řízení o přeplatku** na náhradním výživném je kromě nezaopatřeného dítěte **rovněž příjemce náhradního výživného**.
3. **Řízení** o náhradním výživném je **zahájeno** podáním písemné žádosti Úřadu práce, a to na tiskopise stanoveném MPSV. Řízení o žádosti o náhradní výživné je zahájeno dnem, kdy žádost dojde místně příslušné krajské pobočce Úřadu práce (ustanovení § 44 odst. 1 správního řádu). V řízení o žádosti se vydává rozhodnutí. Pokud bude náhradní výživné přiznáno a bude o něm rozhodnuto výhradně na základě důkazů předložených účastníkem řízení, účastník řízení se o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí dle ustanovení § 36 odst. 3

⁵ Podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. d) správního řádu je místní příslušnost správního orgánu určena v ostatních řízeních týkajících se fyzické osoby místem jejího trvalého pobytu, popřípadě místem pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince (dále jen „místo trvalého pobytu“); nemá-li fyzická osoba místo trvalého pobytu na území České republiky, je místní příslušnost určena posledním známým místem jejího pobytu na území České republiky“.

správního řádu nevyrozumívá, neboť žádosti je vyhověno v plném rozsahu, v mezích, které umožňuje zákon o náhradním výživném. Tento postup se neuplatní pro případ, kdy se o náhradním výživném bude rozhodovat na základě důkazu (důkazů), které si Úřad práce opatřil sám postupem podle ustanovení § 13 odst. 2 zákona o náhradním výživném. V tomto případě se účastník dle ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu vyrozumí o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí.

4. **V žádosti**, kromě náležitostí stanovených správním řádem, musí být uvedeny údaje o exekuci nebo soudním výkonu rozhodnutí k vymožení pohledávky na výživném, a to zejména:

- a) informace o orgánu, u něhož byl podán návrh na exekuci nebo soudní výkon rozhodnutí, identifikace povinné osoby, předmět řízení, spisová značka (pro možné přiznání nároku na náhradní výživné je postačující podání návrhu na exekuci nebo soudní výkon rozhodnutí, pokud není spisová značka ještě známa, nebrání tato skutečnost pokračování v řízení o náhradním výživném),
- b) způsob výplaty náhradního výživného.

K žádosti se dále přiloží:

- a) **exekuční titul**, jehož obsahem je úprava vyživovací povinnosti k oprávněné osobě (rozsudek o výživném, soudem schválená dohoda o výživném, ze kterých je zřejmé, kdo a k rukám koho má povinnost hradit výživné pro nezaopatřené dítě, kdy a v jaké výši),
- b) **doklad prokazující výši částečného plnění** výživného (např. výpis z účtu, poštovní poukázka, příjmový doklad, vzájemné písemné prohlášení), **doklad prokazující, že byla pohledávka na výživné postoupena** (smlouva o postoupení pohledávky), popřípadě **prohlášení nezaopatřené dítěte (pokud je procesně způsobilé) nebo příjemce, že výživné nebylo ani částečně plněno a že pohledávka na výživné nebyla postoupena** (musí se jednat o písemné prohlášení, vztahující se k rozhodnému období, které se bude zakládat do spisu),
- c) **doklad prokazující nezaopatřenost dítěte** (pro dítě starší 15 let nejčastěji potvrzení o studiu, tak jako u dávek státní sociální podpory, pro mladší děti rodný list). Doklad prokazující nezaopatřenost dítěte nemusí být k žádosti o náhradní výživné doložen v těch případech, kdy jej oprávněná osoba nebo příjemce náhradního výživného doložil Úřadu práce pro účely řízení o jiné nepojistné sociální dávce. Kopie dříve doloženého dokladu prokazujícího nezaopatřenost dítěte musí být součástí spisové dokumentace o náhradním výživném.

5. Pokud je **výživné vymáháno v zahraničí**, musí být k žádosti o náhradní výživné doložen rovněž **doklad** v českém (popř. ve slovenském) jazyce⁶ **o tom, že byl podán návrh na výkon rozhodnutí příslušnému orgánu v zahraničí nebo žádost o vymáhání výživného prostřednictvím Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.**
6. Náhradní výživné se **vyplácí měsíčně**, a to v kalendářním měsíci následujícím po kalendářním měsíci, za který náleží.
7. Náhradní výživné se vyplácí **nejdříve za kalendářní měsíc, v němž byla podána žádost**, u náhradního výživného je vyloučena možnost požádat o něj zpětně. Pokud jsou podmínky nároku na náhradní výživné splněny již v měsíci, kdy je podána žádost, bude náhradní výživné přiznáno a vyplaceno již za tento měsíc. Pokud by podmínky nároku byly splněny až v měsíci následujícím, přestože žádost již byla podána, náhradní výživné se přizná a bude se vyplácet až od měsíce, kdy oprávněná osoba splní všechny podmínky nároku. Bude vydáno vícevýrokové rozhodnutí tak, aby bylo pokryto celé období od měsíce podání žádosti. V popsáném případě, kdy podmínky nároku na náhradní výživné nejsou splněny v měsíci podání žádosti, je třeba vyzvat účastníka řízení k doplnění sdělení o plnění vyživovací povinnosti v měsíci podání žádosti tak, aby mohlo být náhradní výživné přiznáno na období čtyř kalendářních měsíců od měsíce splnění podmínek na náhradní výživné.
8. Nedosahuje-li náhradní výživné za kalendářní měsíc alespoň částky 100 Kč, vyplatí se za 4 kalendářní měsíce najednou, a to na konci čtyřměsíčního období, na které se nárok na náhradní výživné uplatňuje. Do nároku na maximálně 24 výplat náhradního výživného v souvislosti s probíhající exekucí nebo řízením o soudním výkonu rozhodnutí proti jedné povinné osobě se započítává každý kalendářní měsíc, za který bylo náhradní výživné vyplaceno.
9. Výplata náhradního výživného v dalším období 4 kalendářních měsíců náleží, jestliže oprávněná osoba nejpozději do konce prvního kalendářního měsíce tohoto období prokáže výši uhrazeného výživného za období 4 kalendářních měsíců předcházejících těmto 4 kalendářním měsícům, na které se nárok na výplatu náhradního výživného prokazuje. Při pokračování výplaty náhradního výživného v dalším období 4 kalendářních měsíců v případě, kdy dojde ke změně výše již přiznaného výživného, se postupuje podle bodu 15. tohoto článku instrukce (aplikace ustanovení § 10 zákona o náhradním výživném, rozhodnutí o změně výše již přiznaného náhradního výživného). Pokud při pokračování výplaty již přiznaného náhradního výživného v dalším období 4 kalendářních měsíců ke změně výše náhradního výživného nedojde,

⁶ Ustanovení § 16 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

rozhodnutí se nevydává a pokračuje se ve výplatě náhradního výživného v té výši, ve které bylo již dříve stanoveno, neboť výplata na něj dále náleží. Neprokáže-li se do konce prvního kalendářního měsíce čtyřměsíčního období, ve kterém má být náhradní výživné dále vypláceno, výše uhrazeného výživného, **rozhodnutím se výplata náhradního výživného zastaví**, a to od splátky náležející za kalendářní měsíc, do jehož konce je třeba prokázat výši uhrazeného výživného. V rozhodnutí se uvede informace, za jakých podmínek bude výplata obnovena a za jakých podmínek dojde k vydání rozhodnutí o zániku nároku na náhradní výživné.

Pokud je v době po zastavení výplaty uhrazené výživné prokázáno, dojde k obnovení výplaty (vydá se rozhodnutí o obnovení výplaty náhradního výživného).

Neprokáže-li se výše uhrazeného výživného ani do konce posledního kalendářního měsíce v období 4 kalendářních měsíců, za které by se mělo náhradní výživné vyplácet, nárok na náhradní výživné **rozhodnutím vydaným Úřadem práce zaniká**.

V případě rozhodnutí o zastavení výplaty i v případě rozhodnutí o zániku nároku na náhradní výživné se vede standardní správní řízení z moci úřední včetně zaslání oznámení o zahájení správního řízení z moci úřední dle ustanovení § 46 správního řádu a vyznění o možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí před jeho vydáním dle ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu.

V případě rozhodnutí o obnovení výplaty se jedná buď o správní řízení z moci úřední nebo na žádost. V případě správního řízení na žádost se účastník řízení podle ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu nevyrozumívá, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje.

Příklad: Pokud je stanoveno náhradní výživné na měsíce únor, březen, duben a květen, pro bezprostřední pokračování nároku na výplatu náhradního výživného pro období červen, červenec, srpen a září, je třeba do konce června prokázat výši uhrazeného výživného za měsíce únor, březen, duben, květen, v opačném případě dojde k zahájení řízení a vydání rozhodnutí o zastavení výplaty náhradního výživného od června. Pokud bude následně po zastavení výplaty prokázána výše uhrazeného výživného za měsíce únor, březen, duben, květen, výplata náhradního výživného se rozhodnutím od června obnoví. Pokud se neprokáže výše uhrazeného výživného za měsíce únor, březen, duben a květen ani do konce září, nárok na náhradní výživné od června zaniká, o čemž bude Úřadem práce zahájeno řízení a vydáno rozhodnutí.

10. Náhradní výživné se vyplácí v české měně, ve výši zaokrouhlené na celé koruny nahoru, převodem na platební účet určený oprávněnou osobou nebo poštovním poukazem, a to **podle rozhodnutí oprávněné osoby**.

11. Požádá-li oprávněná osoba o **změnu způsobu výplaty** náhradního výživného, Úřad práce provede změnu způsobu výplaty náhradního výživného od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byla žádost o změnu způsobu výplaty doručena. Do spisu se založí písemný doklad o tom, že oprávněná osoba požádala o změnu způsobu výplaty náhradního výživného.
12. **Změní-li se výše vyživovací povinnosti a oprávněná osoba o tom Úřad práce informuje** podle § 13 zákona o náhradním výživném (splní svou oznamovací povinnost oznámit změnu do 8 dnů ode dne, kdy nastala), provede se změna výše náhradního výživného od kalendářního měsíce, ve kterém se stal vykonatelným titul určující novou výši vyživovací povinnosti. Nově stanovená výše vyživovací povinnosti se zohlední při stanovování výše náhradního výživného od měsíce, ve kterém se stal vykonatelným titul určující novou výši vyživovací povinnosti tak, že **ve výši náhradního výživného se tato změna projeví v bezprostředně následujícím období, na které je nárok na náhradní výživné uplatňován.**

Příklad 1 – zvýšení vyživovací povinnosti zpětně, oznámeno příjemcem v zákonem stanovené lhůtě:

Vyživovací povinnost byla stanovena ve výši 2 000 Kč měsíčně, na výživném nebylo ničeho hrazeno, byl uplatněn nárok na náhradní výživné od 1. července 2021, rozhodné období, ze kterého se pro stanovení nároku a výše náhradního výživného vychází, jsou měsíce březen, duben, květen, červen 2021. Nárok na náhradní výživné byl přiznán od července 2021 (na měsíce červenec, srpen, září a říjen 2021) ve výši 2 000 Kč měsíčně.

V září 2021 se stal vykonatelným rozsudek soudu, kterým se zvyšuje vyživovací povinnost zpětně od ledna 2021 na 4 000 Kč měsíčně, a příjemce náhradního výživného to Úřadu práce oznámí v zákonné oznamovací lhůtě, na výživném není nadále nic hrazeno. Vzhledem k tomu, že měsíc září spadá v tomto případě do rozhodného období pro stanovení nároku na náhradní výživné od měsíce listopadu 2021, ke zvýšení náhradního výživného dojde v období od listopadu 2021 (měsíce listopad, prosinec 2021, leden a únor 2022).

Pro účely stanovení nároku na náhradní výživné se zvýšení výživného projeví v měsíci, ve kterém se stal vykonatelným rozsudek o zvýšení výživného, v tomto případě v září 2021. Výpočet náhradního výživného od listopadu 2021 za situace, kdy na výživném nebylo ničeho hrazeno, je tedy: 2 000 Kč (červenec) + 2 000 Kč (srpen) + 4 000 Kč (září - vykonatelnost rozsudku, oznámeno Úřadu práce ve lhůtě, zohlední se maximální částka 3 000 Kč) + 4 000 Kč (říjen, zohlední se maximální částka 3 000 Kč) = 10 000 Kč, náhradní výživné na období od listopadu 2021 do února 2022 činí 10 000 : 4 = 2 500 Kč měsíčně.

Přesto, že vyživovací povinnost byla zvýšena zpětně od ledna 2021, v nároku na náhradní výživné se zvýšení výživného zohlední až od měsíce, ve kterém nastala vykonatelnost rozsudku, a ke změně výše náhradního výživného dojde od prvního měsíce bezprostředně následujícího období, na které se nárok na náhradní výživné uplatňuje.

Příklad 2 – snížení vyživovací povinnosti od vykonatelnosti titulu (rozsudku), oznámeno příjemcem v zákonem stanovené lhůtě:

Vyživovací povinnost byla stanovena ve výši 2 000 Kč měsíčně, **na výživném nebylo ničeho hrazeno**, byl uplatněn nárok na náhradní výživné od 1. července 2021, rozhodným obdobím, ze kterého se pro stanovení nároku a výše náhradního výživného vychází, jsou měsíce březen, duben, květen, červen 2021. Nárok na náhradní výživné byl přiznán od července 2021 (na měsíce červenec, srpen, září a říjen 2021) ve výši 2 000 Kč měsíčně.

V říjnu 2021 se stal vykonatelným rozsudek soudu, kterým se snižuje vyživovací povinnost od vykonatelnosti rozsudku na 1 000 Kč měsíčně, a příjemce náhradního výživného to Úřadu práce oznámí v zákonné oznamovací lhůtě, na výživném není nadále nic hrazeno. Vzhledem k tomu, že říjen 2021 spadá v tomto případě do rozhodného období pro stanovení nároku na náhradní výživné od měsíce listopadu 2021, ke snížení náhradního výživného dojde v období od listopadu 2021 (měsíce listopad, prosinec 2021, leden a únor 2022).

V rozhodném období, dle kterého se stanoví nárok na náhradní výživné od listopadu 2021 (červenec, srpen, září, říjen 2021), mělo být na výživném uhrazeno $2\,000 + 2\,000 + 2\,000 + 1\,000$ (vykonatelnost rozsudku o snížení vyživovací povinnosti) = 7 000 Kč, na výživném nebylo nic uhrazeno, náhradní výživné na období od listopadu 2021 do února 2022 činí $7\,000 : 4 = 1\,750$ Kč měsíčně.

Vyživovací povinnost byla snížena od vykonatelnosti rozsudku, která nastala v říjnu 2021, v nároku na náhradní výživné se snížení výživného zohlední od měsíce, ve kterém nastala vykonatelnost rozsudku a ke změně výše náhradního výživného dojde od prvního měsíce bezprostředně následujícího období, na které se nárok na náhradní výživné uplatňuje.

13. Změní-li se výše vyživovací povinnosti a oprávněná osoba o tom Úřad práce neinformuje podle § 13 zákona o náhradním výživném (nesplní svou oznamovací povinnost oznámit změnu do 8 dnů ode dne, kdy nastala), provede se:

- a) zvýšení náhradního výživného od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, kdy byla tato skutečnost zjištěna,

b) snížení náhradního výživného od kalendářního měsíce, ve kterém se stal vykonatelným titul určující novou výši vyživovací povinnosti (postupem viz bod 12. příklad 2 tohoto článku instrukce).

Ustanovení o přeplatku tím není dotčeno.

Uvedené znamená, že při nesplnění oznamovací povinnosti, v případech, kdy dochází ke zvýšení náhradního výživného, se nebude náhradní výživné zvyšovat zpětně od vykonatelnosti rozsudku (nebudou prováděny zpětně doplatky na náhradním výživném).

Příklad 1 - zvýšení vyživovací povinnosti zpětně, neoznámeno příjemcem v zákonem stanovené lhůtě:

Vyživovací povinnost byla stanovena ve výši 2 000 Kč měsíčně, **povinná osoba však na výživném nic nehradí**. Nárok na náhradní výživné byl uplatněn v červenci 2021, rozhodné období, ze kterého se pro stanovení nároku a výše náhradního výživného vychází, jsou měsíce březen, duben, květen a červen 2021. Nárok na náhradní výživné byl přiznán od července 2021 (na měsíce červenec, srpen, září a říjen 2021) ve výši 2 000 Kč měsíčně.

V srpnu 2021 se stal vykonatelným rozsudek soudu, kterým se zvyšuje vyživovací povinnost **zpětně již od ledna 2021 na 4 000 Kč měsíčně**. Oprávněná osoba v zákonné lhůtě tuto změnu Úřadu práce neoznámila, nesplnila tak svou zákonnou oznamovací povinnost. **Povinná osoba výživné dále nehradí v celé výši.**

V září 2021 oprávněná osoba doloží rozhodnutí soudu o zvýšení vyživovací povinnosti (po uplynutí lhůty pro splnění oznamovací povinnosti), zároveň prohlásí, že **na výživném jí stále není nic hrazeno**. Úřad práce se tedy v září 2021 dozvěděl o skutečnosti, že vyživovací povinnost byla s účinností zpětně od ledna 2021 zvýšena z 2 000 Kč na 4 000 Kč měsíčně, toto zvýšení však může zohlednit až v měsíci následujícím po měsíci, kdy se to dozvěděl, tedy v říjnu 2021.

Měsíc říjen 2021, kdy lze podle zákona zohlednit zvýšení výživného, spadá v tomto případě do rozhodného období pro stanovení nároku na náhradní výživné od měsíce listopadu 2021, ke zvýšení náhradního výživného dojde v období od listopadu 2021 (měsíce listopad, prosinec 2021, leden a únor 2022).

Pro účely stanovení nároku na náhradní výživné se zvýšení výživného projeví od měsíce následujícího po měsíci, kdy se o zvýšení výživného Úřad práce dozvěděl, v tomto případě od října 2021. Výpočet náhradního výživného od listopadu 2021 je tedy: **2 000 Kč** (červenec) + **2 000 Kč** (srpen – vykonatelnost rozsudku, neohlášeno v zákonem stanovené oznamovací lhůtě) + **2 000 Kč** (září - oprávněná osoba ohlásila změnu po zákonem stanovené lhůtě) + **4 000 Kč** (říjen - Úřad práce dle zákona pro nárok na náhradní výživné zohlední zvýšení výživného, započte se maximální částka ve výši **3 000 Kč**) = 9 000 Kč.

Náhradní výživné na období od listopadu 2021 do února 2022 činí 9 000 Kč : 4 = 2 250 Kč měsíčně.

Přesto, že vyživovací povinnost byla zvýšena zpětně od ledna 2021, zároveň rozsudek o zvýšení byl vykonatelný od srpna 2021, pro výši náhradního výživného zohledníme až v říjnu 2021, což je kalendářní měsíc následující po měsíci, kdy se o zvýšení vyživovací povinnosti Úřad práce dozvěděl.

Při nesplnění oznamovací povinnosti v případech, kdy dochází ke snížení vyživovací povinnosti, se náhradní výživné sníží od vykonatelnosti rozsudku a zpětně bude stanovována povinnost vrátit neprávem přiznané a vyplacené náhradní výživné.

Příklad 2 – nesplnění oznamovací povinnosti při snížení vyživovací povinnosti, přeplatek

Vyživovací povinnost byla stanovena ve výši 2 000 Kč měsíčně, **povinná osoba však na výživném nic nehradí**. Nárok na náhradní výživné byl uplatněn v červenci 2021, rozhodné období, ze kterého se pro stanovení nároku a výše náhradního výživného vychází, jsou měsíce březen, duben, květen a červen 2021. Nárok na náhradní výživné byl přiznán od července 2021 (na měsíce červenec, srpen, září a říjen 2021) ve výši 2 000 Kč měsíčně.

V červnu 2021 se stal vykonatelným rozsudek soudu, kterým se snižuje vyživovací povinnost od vykonatelnosti rozsudku na 1 000 Kč. Oprávněná osoba v zákonné lhůtě tuto změnu Úřadu práce neoznámila (v tomto případě to měla oznámit již při podání žádosti, ale opomněla si zjistit, že vydaný rozsudek o snížení výživného je již vykonatelný), nesplnila tak svou zákonnou oznamovací povinnost. **Povinná osoba výživné dále nehradí v celé výši.**

V říjnu 2021 (po výplatě náhradního výživného za září 2021) oprávněná osoba doloží rozhodnutí soudu o snížení vyživovací povinnosti (po uplynutí lhůty pro splnění oznamovací povinnosti), zároveň prohlásí, že na výživném jí stále není nic hrazeno. Úřad práce se tedy v říjnu 2021 dozvěděl o skutečnosti, že vyživovací povinnost byla s účinností od vykonatelnosti rozsudku (červen 2021) snížena z 2 000 Kč na 1 000 Kč měsíčně, toto snížení projeví ve stanovení nároku na náhradní výživné od měsíce vykonatelnosti titulu, v tomto případě od června 2021.

Měsíc červen 2021, kdy se má podle zákona zohlednit snížení výživného, spadá v tomto případě do rozhodného období pro stanovení nároku na náhradní výživné od měsíce července 2021, k přehodnocení nároku na náhradní výživné dojde v období od července 2021 (měsíce červenec, srpen, září, říjen 2021).

Přehodnocení nároku: březen (nárok 2 000 Kč, dluh 2 000 Kč), duben (nárok 2 000 Kč, dluh 2 000 Kč), květen (nárok 2 000 Kč, dluh 2 000 Kč), červen (nárok 1 000 Kč, dluh 1 000 Kč). **Náhradní výživné po přehodnocení v období červenec, srpen, září, říjen 2021 činí (2 000 Kč + 2 000 Kč + 2 000 Kč + 1 000 Kč) : 4 = 7 000 Kč : 4 = 1 750 Kč. V tomto smyslu se vydá nové rozhodnutí**

podle ustanovení § 101 písm. e) správního řádu v souvislosti s ustanovením § 9 odst. 2 písm. b) zákona o náhradním výživném.

Vzhledem k tomu, že za měsíce červenec, srpen a září 2021 již bylo náhradní výživné vyplaceno v původní výši 2 000 Kč, stanoví se za toto období povinnost vrátit přeplatek ve výši $(2\,000\text{ Kč} - 1\,750\text{ Kč}) + (2\,000\text{ Kč} - 1\,750\text{ Kč}) + (2\,000\text{ Kč} - 1\,750\text{ Kč}) = 250\text{ Kč} + 250\text{ Kč} + 250\text{ Kč} = 750\text{ Kč}$. O stanovení povinnosti vrátit přeplatek na náhradním výživném se vede samostatné správní řízení.

14. Výše náhradního výživného se mění také v závislosti na plnění výše měsíční dávky výživného určené v exekčním titulu, nová výše náhradního výživného se stanovuje vždy na období 4 kalendářních měsíců.
15. O rozhodnutí o změně výše již přiznaného náhradního výživného se učiní pouze záznam do spisu a oprávněná osoba se o něm písemně vyrozumí, **toto písemné vyrozumění se nezasílá do vlastních rukou účastníka řízení.** Z písemného vyrozumění by mělo být zřejmé, od kdy se výše náhradního výživného mění a z jakého důvodu (změna vyživovací povinnosti, změna plnění výše měsíční dávky povinným) a v jaké výši se nově stanovuje.

Rozhodnutí o změně výše náhradního výživného je **prvním úkonem v řízení** a nabývá **vykonatelnosti provedením záznamu do spisu**. Toto rozhodnutí o změně výše již přiznaného náhradního výživného bude vyhotoveno písemně a oznámeno oprávněné osobě, avšak pouze v případech, kdy o to oprávněná osoba požádá ve lhůtě 15 dnů ode dne výplaty nové výše náhradního výživného. Nestane-li se tak, **nabývá rozhodnutí právní moci marným uplynutím této lhůty.**

Náhradní výživné může být sníženo na nulovou výši (např. když byla postoupena pohledávka výživného za všechny rozhodné 4 kalendářní měsíce nebo bylo výživné plněno v rozhodných 4 kalendářních měsících v plné výši stanovené exekčním titulem). Nárok na náhradní výživné zůstal zachován, avšak v následujících 4 kalendářních měsících, pro které se nárok prokazuje, náleží v nulové výši. V těchto případech, kdy bude náhradní výživné stanoveno ve výši 0 Kč, bude o rozhodnutí o změně výše náhradního výživného taktéž učiněn záznam do spisu, čímž se rozhodnutí stane vykonatelným. Účastníku řízení bude do vlastních rukou zaslán stejnopis tohoto rozhodnutí spolu s vyrozuměním, ve kterém bude vysvětleno, že v tomto případě nebude výplata náhradního výživného realizována. Rozhodnutí nabude právní moci po uplynutí 15 dnů ode dne jeho oznámení.

16. Úřad práce rozhodnutím **zastaví výplatu** náhradního výživného **na žádost oprávněné osoby**, a to nejdříve od kalendářního měsíce následujícího po měsíci, za který bylo náhradní výživné vyplaceno. Pokud po zastavení výplaty náhradního výživného na žádost oprávněné osoby bude mít Úřad práce pochybnosti, zda nadále trvá nárok na náhradní výživné, postupuje podle bodu 17. tohoto článku instrukce, vyzve oprávněnou osobu k prokázání podmínek nároku na náhradní výživné a pokud bude prokázáno, že podmínky nároku na náhradní výživné nejsou splněny, rozhodne o odejmutí náhradního výživného.

17. **V případě pochybností o tom, že nadále trvá nárok na náhradní výživné, Úřad práce vyzve oprávněnou osobu k prokázání podmínek nároku na náhradní výživné.** Doporučuje se ukládat standardní lhůtu pro splnění prokázání podmínek v délce 8 dnů ode dne převzetí výzvy, i když zákon o náhradním výživném umožňuje Úřadu práce určit lhůtu delší. Součástí výzvy bude poučení o následcích jejího nesplnění, kterým je zastavení výplaty náhradního výživného. V případě **nesplnění této výzvy**, Úřad práce **zastaví výplatu** náhradního výživného z moci úřední (řízení z moci úřední se zahajuje dle ustanovení § 11 odst. 3 zákona o náhradním výživném ve spojení s ustanovením § 46 správního řádu), a to od splátky za kalendářní měsíc následující po kalendářním měsíci, ve kterém byl zjištěn důvod pro zastavení výplaty. Současně s rozhodnutím o zastavení výplaty je odeslána druhá výzva k prokázání podmínek nároku na náhradní výživné, jejíž součástí je poučení o následcích jejího nesplnění, kterým je odejmutí dávky. V rozhodnutí o zastavení výplaty bude oprávněná osoba poučena o tom, že v případě doložení skutečností požadovaných ve výzvě bude výplata dávky obnovena. K obnově výplaty náhradního výživného dojde od splátky za kalendářní měsíc, ve kterém oprávněná osoba prokáže (doloží) podmínky nároku na náhradní výživné. O obnovení výplaty náhradního výživného se vydá rozhodnutí. V případě rozhodnutí o obnovení výplaty se jedná buď o správní řízení z moci úřední nebo na žádost. V případě správního řízení na žádost se účastník řízení podle ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu nevyrozumívá, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje.

Pokud nejsou podmínky nároku na náhradní výživné prokázány ani v dodatečně uložené lhůtě (která byla uložena současně s rozhodnutím o zastavení výplaty), **Úřad práce náhradní výživné, jehož výplata byla zastavena, rozhodnutím odejme**, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období k prokázání podmínek nároku. Řízení z moci úřední ve věci odejmutí náhradního výživného je zahájeno dle ustanovení § 11 odst. 4 zákona o náhradním výživném ve spojení s ustanovením § 46 správního řádu. **Po odejmutí náhradního výživného lze žádost podat nejdříve po uplynutí 4 měsíců od konce kalendářního měsíce, ve kterém došlo k odnětí**

náhradního výživného, a to jak v případě odejmutí náhradního výživného z důvodu nesplnění výzvy, tak v případě odejmutí náhradního výživného z důvodu jeho přiznání neprávem (viz bod 18. tohoto článku instrukce). Pokud bude žádost o náhradní výživné podána před uplynutím 4 měsíců, rozhodnutím se zamítne podle ustanovení § 51 odst. 3 správního řádu v návaznosti na § 11 odst. 4 zákona o náhradním výživném.

***Příklad:** Dne 15. července vznikne pochybnost, zda trvá nárok na náhradní výživné, proto Úřad práce do vlastních rukou oprávněné osoby (příjemce) odešle výzvu k prokázání podmínek nároku ve lhůtě do 8 dnů. Výzva byla převzata, avšak oprávněná osoba (příjemce) na ni nereagovala, lhůta pro splnění povinnosti na základě výzvy skončila ještě v měsíci červenci. Za červenec bude náhradní výživné vyplaceno. Úřad práce z moci úřední zastaví výplatu (vydá písemné rozhodnutí o zastavení výplaty), a to od 1. srpna (rozhodnutí se vydá po výplatě za červenec, za měsíc srpen se náhradní výživné již nevyplácí). Současně s rozhodnutím o zastavení výplaty náhradního výživného se stanoví dodatečná 8denní lhůta k prokázání nároku na náhradní výživné. V průběhu srpna v dodatečně stanovené lhůtě oprávněná osoba dodatečně prokáže podmínky nároku na náhradní výživné, proto dojde k obnovení jeho výplaty za měsíc srpen (vyplácí se v září). Pokud však ani v dodatečně stanovené lhůtě nejsou prokázány podmínky nároku na náhradní výživné, Úřad práce vydá písemné rozhodnutí o odejmutí náhradního výživného od 1. srpna. Po odejmutí lze v tomto případě podat novou žádost o náhradní výživné po čtyřech měsících, po které nárok na náhradní výživné nenáleží (srpen, září, říjen, listopad), tj. od prosince.*

- 18. Neprávem přiznané náhradní výživné nebo náhradní výživné vyplacené ve vyšší částce, než náleží,** Úřad práce rozhodnutím odejme nebo sníží, a to ode dne následujícího po dni, jimž uplynulo období, za které již bylo vyplaceno. V této záležitosti se vede standardní správní řízení z moci úřední. Uvedeným postupem však není dotčeno ustanovení o přeplatku. **V tomto bodě instrukce je popsán postup dle ustanovení § 11 odst. 5 zákona o náhradním výživném, které řeší situace, kdy bude dodatečně zjištěno, že buď při podání žádosti byly uvedeny nepravdivé údaje, nebo v průběhu pobírání dávky nebyly v zákonem stanovené lhůtě 8 dnů oznámeny jiné rozhodné skutečnosti, než je změna výše výživného určená exekučním titulem. Po odejmutí náhradního výživného lze žádost podat nejdříve po uplynutí 4 měsíců od konce kalendářního měsíce, ve kterém došlo k odnětí náhradního výživného. Pokud bude žádost podána před uplynutím 4 měsíců, rozhodnutím se zamítne podle § 51 odst. 3 správního řádu v návaznosti na § 11 odst. 5 zákona o náhradním výživném.**

19. **Rozhodnutí o přeplatku:** Příjemce náhradního výživného, který přijal náhradní výživné nebo jeho část, ačkoliv musel vědět, že bylo vyplaceno neprávem nebo ve vyšší částce, než náleželo, nebo jinak způsobil, že náhradní výživné bylo vyplaceno neprávem nebo v nesprávné výši, je **povinen náhradní výživné nebo jeho část vrátit**, a to i spotřebované. O povinnosti vrátit náhradní výživné nebo jeho část rozhoduje Úřad práce. V této záležitosti se vede standardní správní řízení z moci úřední. Částky neprávem přijaté mohou být sráženy z náhradního výživného, které má být vyplaceno v následujících měsících. Přeplatky vybírá Úřad práce, který o povinnosti vrátit přeplatek rozhodl. Povinnost vrátit náhradní výživné poskytnuté neprávem nebo v nesprávné výši zaniká uplynutím 3 let ode dne, kdy bylo vyplaceno. Tato doba neplyne po dobu řízení o oprávněném prostředku nebo o žalobě proti rozhodnutí o povinnosti vrátit přeplatek, po dobu řízení o soudním výkonu rozhodnutí nebo exekuci a jejich provádění a po dobu, kdy jsou na úhradu přeplatku prováděny srážky z náhradního výživného nebo jiného příjmu. **Účastníkem řízení o přeplatku je oprávněná osoba i příjemce (dle ustanovení § 6 zákona o náhradním výživném viz bod 2. čl. III instrukce), povinnost vrátit neprávem přijaté náhradní výživné má však pouze příjemce. Za příjemce se považuje osoba, k jejímž rukám má být výživné (i náhradní výživné) hrazeno. Oprávněná osoba je povinna vracet přeplatek pouze tehdy, pokud bylo výživné hrazeno k jejím rukám.**

Pokud osoba povinná vrátit přeplatek na náhradním výživném tuto svou povinnost ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o přeplatku nesplní, pohledávka na náhradním výživném se stane splatnou. Tato splatná pohledávka se v rámci dělené správy dle daňového řádu předává k vymáhání orgánům celní správy.

20. **Ohlašovací povinnost:** Oprávněná osoba je povinna písemně informovat Úřad práce o každé změně skutečností rozhodných pro trvání nároku, výplatu a výši náhradního výživného, a to do 8 dnů ode dne změny těchto skutečností, a na výzvu Úřadu práce prokázat skutečnosti rozhodné pro trvání nároku, výplatu a výši náhradního výživného, a to ve lhůtě 8 dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li Úřad práce delší lhůtu.

21. Osoby (fyzické i právnické), s výjimkou příjemce náhradního výživného, jsou povinny na výzvu Úřadu práce sdělit bezplatně údaje rozhodné podle tohoto zákona pro nárok na náhradní výživné, jeho výši nebo výplatu. Součinnost osob by měla být využívána např. v situaci, kdy je na náhradní výživné sníženo na výši 0 Kč a je třeba ověřit, zda nadále probíhá exekuční řízení nebo soudní výkon rozhodnutí.

Článek IV.
Zánik nároku na náhradní výživné (§ 14)

1. **Nárok na náhradní výživné zaniká, pokud oprávněná osoba přestane splňovat podmínky nároku na náhradní výživné, nebo ve lhůtě dodatečně uložené Úřadem práce neprokáže skutečnosti rozhodné pro přiznání, výplatu, výši a trvání nároku na náhradní výživné. Pokud nárok na náhradní výživné zanikl, může být žádost znovu podána nejdříve po uplynutí 4 měsíců od konce kalendářního měsíce, ve kterém nárok zanikl.**
2. **Nárok na náhradní výživné zaniká nejpozději po 24 výplatách náhradního výživného, nebo skončením nezaopatřenosti oprávněné osoby.** Pro jednu oprávněnou osobu tak dojde k výplatě maximálně 24 splátek náhradního výživného v souvislosti s probíhající exekucí nebo soudním výkonem rozhodnutí proti jedné povinné osobě v souhrnu, nemusí se jednat o kontinuální vyplácení, může se jednat také o přerušovanou výplatu náhradního výživného, např. v souvislosti s tím, jak povinná osoba plní či neplní svou vyživovací povinnost a zda probíhá či neprobíhá exekuce nebo soudní výkon rozhodnutí. Vždy však nárok na náhradní výživné zaniká skončením nezaopatřenosti oprávněné osoby, a to i přesto, že by jiné podmínky nároku byly splněny.

Článek V.
Přechod pohledávky na stát (§ 15)

1. **Zákon o náhradním výživném upravuje rovněž přechod pohledávky na výživné na stát. Pohledávka přejde na stát teprve po zániku nároku na náhradní výživné.**
2. **Po zániku nároku na náhradní výživné (po 24 výplatách náhradního výživného nebo po skončení nezaopatřenosti oprávněné osoby), popřípadě dříve, pokud lze důvodně předpokládat, že již náhradní výživné nebude vypláceno, Úřad práce rozhodne, které pohledávky na výživné oprávněné osoby spolu s právy s nimi spojenými přejdou na stát a v jakém rozsahu.** O přechodu Úřad práce rozhodne tak, aby **součet výší jistin pohledávek odpovídal výši vyplaceného náhradního výživného.** Přednostně rozhodne o přechodu pohledávky nejméně zajištěné a při stejné míře zajištění **pohledávky nejdříve splatné počínaje prvním kalendářním měsícem, ze kterého se při stanovení výše náhradního výživného vycházelo.** Při zjišťování zajištění pohledávky je předpokládána spolupráce zejména s příjemcem výživného (náhradního výživného), popř. soudním exekutorem

nebo soudem. **Příslušenství, na které vzniklo právo před vyplacením náhradního výživného, na stát nepřechází. Pohledávka přechází na stát dnem právní moci rozhodnutí o přechodu pohledávky na stát.**

3. Úřad práce vydá správní rozhodnutí o přechodu pohledávky na výživném na stát (dále jen „rozhodnutí“). V této záležitosti se vede standardní správní řízení z moci úřední a vydává rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 67 správního řádu. Účastníkem řízení o přechodu pohledávky na výživném na stát je oprávněná osoba, která je do právní moci rozhodnutí o přechodu pohledávky jejím vlastníkem. Pokud je oprávněnou osobou nezletilé dítě, které nemá plnou procesní způsobilost, bude ve správním řízení o přechodu pohledávky zastoupeno příjemcem – rodičem, resp. osobou, k jejíž rukám je výživné plněno (osobou, která je jako příjemce výživného uvedena v rozhodnutí soudu o stanovení vyživovací povinnosti). Ve výroku rozhodnutí Úřad práce určí, které pohledávky oprávněné osoby (nezaopatřeného dítěte) na výživném za povinnou osobou (zpravidla rodičem, který neplnil svou vyživovací povinnost) přechází na stát. Rozhodnutí bude sloužit jako podklad pro postup podle bodu 5. tohoto článku instrukce (výzva, aby oprávněná osoba podala návrh na vstup státu namísto dosavadního oprávněného do probíhajícího řízení o soudním výkonu rozhodnutí nebo exekučního řízení). Proti rozhodnutí o přechodu pohledávky na stát je možné podat odvolání. Odvolacím orgánem je MPSV. V případě sporu o přechod pohledávky bude možné věc soudem projednat v řízení podle části páté občanského soudního řádu.
4. Pohledávku výživného, která přešla na stát, vymáhá Úřad práce. Vymožené pohledávky výživného jsou příjmem státního rozpočtu.
5. **Úřad práce k vymožení pohledávky vyzve oprávněnou osobu, aby po rozhodnutí o přechodu pohledávky na stát podala návrh na vstup státu namísto dosavadního oprávněného do probíhajícího řízení o soudním výkonu rozhodnutí nebo exekučního řízení.** Oprávněná osoba je povinna výzvě podle věty první vyhovět; neučiní-li tak, je povinna nahradit státu škodu, kterou takto způsobila. Oprávněná osoba je povinna podat návrh na vstup státu namísto ní do probíhajícího exekučního řízení, pokud tak na výzvu Úřadu práce neučiní, je povinna nahradit škodu, kterou takto způsobila. V případě, že oprávněná osoba tuto škodu státu dobrovolně nenahradí, uplatní se právo z náhrady škody u soudu.
6. Návrh na zahájení soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce v záležitosti pohledávky na výživném, která přešla na stát, Úřad práce sám podá jen tehdy, byla-li vyživovací povinnost částečně plněna, převyšuje-li vyživovací povinnost 3 000 Kč nebo byly-li dřívější soudní výkony rozhodnutí nebo exekuce zastaveny; to neplatí, byly-li soudní výkony rozhodnutí nebo exekuce zastaveny

z důvodů podle § 268 odst. 1 písm. a), b), e) nebo g) občanského soudního řádu.

7. Byly-li soudní výkon rozhodnutí nebo exekuce zastaveny z důvodu podle § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, Úřad práce podá návrh na zahájení soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce jen v případě, došlo-li ke změně majetkových poměrů povinné osoby.
8. Při vymáhání pohledávky na výživném, která přešla na stát, se postupuje podle zákona o náhradním výživném, podle obecně závazných právních předpisů a podle vnitřního řídicího aktu Úřadu práce upravujícího vymáhání pohledávek státu.

Článek VI.

Změny jiných právních předpisů upravujících nepojistné sociální dávky v souvislosti se zákonem o náhradním výživném

V souvislosti s přijetím zákona o náhradním výživném, došlo mj. rovněž ke změně zákonů, podle kterých se stanoví nárok na nepojistné sociální dávky, konkrétně ke změně zákona o státní sociální podpoře, zákona o životním a existenčním minimu a zákona o pomoci v hmotné nouzi takto:

- a) náhradní výživné je zařazeno mezi příjmy rozhodné pro stanovení nároku na dávky státní sociální podpory,
- b) náhradní výživné je považováno za započitatelný příjem podle zákona o životním a existenčním minimu,
- c) náhradní výživné je řazeno mezi druhy pohledávek pro zvýšení příjmu řádným uplatněním pohledávek podle zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Mgr. Kateřina
Jirková

Digitálně podepsal Mgr.
Kateřina Jirková
Datum: 2021.05.05
18:38:11 +02'00'

Mgr. Kateřina Jirková
náměstkyně pro řízení sekce podpory rodiny